

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

4 päivänä kesäkuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Direktiivi 1999/44/EY — Kulutustavaroiden kauppa ja niihin liittyvä takuu — Ostajan asema — Kuluttajan ominaisuus — Luovutetun tavaran virhe — Velvollisuus ilmoittaa myyjälle — Kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutuksesta ilmennyt virhe — Todistustaakka

Asiassa C-497/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka *Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden* (Alankomaat) on esittänyt 10.9.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 16.9.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Froukje Faber

vastaan

Autobedrijf Hazet Ochten BV,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit S. Rodin, A. Borg Barthet, M. Berger (esittelevä tuomari) ja F. Biltgen,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.9.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Autobedrijf Hazet Ochten BV, edustajanaan advocaat W. van Ochten,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinä M. Bulterman, C. Schillemans ja J. Langer,
- Belgian hallitus, asiamiehinä T. Materne ja J.-C. Halleux,
- Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,
- Euroopan komissio, asiamiehenään M. van Beek,

kuultuaan julkisasiamiehen 27.11.2014 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista 25.5.1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY (EYVL L 171, s. 12) 1 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja 5 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Froukje Faber ja Autobedrijf Hazet Ochten BV (jäljempänä Hazetin autokorjaamo) ja joka koskee korvausvaatimusta vahingoista, joita aiheutui Faberin Hazetin autokorjaamosta hankkimassa ajoneuvossa olleista virheistä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 1999/44 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa määritetään ”kuluttajan” käsite niin, että sillä tarkoitetaan ”luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään toimii muussa tarkoituksessa kuin elinkeinonsa harjoittamiseksi”.
- 4 Tämän direktiivin 2 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:
  - ”1. Myyjän on luovutettava kulutustavarat kuluttajalle kauppasopimuksen mukaisina.
  2. Kulutustavaroiden oletetaan olevan sopimuksen mukaisia, jos:
    - a) ne ovat myyjän niistä antaman kuvauksen mukaisia ja niillä on samat ominaisuudet kuin myyjän kuluttajalle esittämällä näytteellä tai mallilla;
    - b) ne soveltuvat siihen erityiseen tarkoitukseen, johon kuluttaja niitä tarvitsee, jonka kuluttaja on sopimuksen tekohetkellä saattanut myyjän tietoon ja jonka myyjä on hyväksynyt;
    - c) ne soveltuvat tarkoituksiin, joihin vastaavanlaisia tavaroita yleensä käytetään;
    - d) niiden laatu ja ominaisuudet ovat sellaisia kuin vastaavanlaisilla tavaroilla tavanomaisesti ja joita kuluttaja voi kohtuudella edellyttää ottaen huomioon tavaroiden luonne sekä myyjän, tuottajan tai tämän edustajan erityisesti mainoksissa tai päällyksmerkinnöissä niistä antamat tavaroiden erityisiä ominaisuuksia koskevat julkiset maininnat.”
- 5 Direktiivin 1999/44 3 artiklan, jonka otsikko on ”Kuluttajan oikeudet”, 1 kohdassa säädetään, että ”myyjä on vastuussa kuluttajalle virheestä, joka on olemassa tavarantoimitushetkellä”.
- 6 Kyseisen direktiivin 5 artiklan, joka koskee määräaikoja, sanamuoto on seuraava:
  - ”1. Myyjän katsotaan olevan 3 artiklan mukaan vastuussa, jos virhe ilmenee kahden vuoden kuluessa tavarantoimituksesta. – –
  2. Jäsenvaltiot voivat säätää, että kuluttajan on voidakseen käyttää oikeuksiaan ilmoitettava myyjälle virheestä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän havaitsi kyseisen virheen.

– –

3. Jollei toisin osoiteta, kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutushetkestä ilmenevän virheen oletetaan olleen olemassa luovutushetkellä, jollei tämä oletus ole tavaran tai virheen luonteen vastainen.”

- 7 Direktiivin 1999/44 7 artiklassa täsmennetään, että direktiivin säännökset ovat pakottavia ja että etenkin sellaiset sopimusehdot, joilla suoraan tai välillisesti rajoitetaan tähän direktiiviin perustuvia oikeuksia, eivät sido kuluttajaa kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Alankomaiden oikeus

Aineellinen oikeus

- 8 Alankomaiden siviililain (Burgerlijk Wetboek, jäljempänä BW) 7:5 §:n 1 momentin määritelmän mukaan kuluttajakauppa on ”irtaimen esineen – – kauppa, jossa myyjä toimii ammatin- tai elinkeinonharjoittajana ja jossa ostajana on luonnollinen henkilö, joka ei toimi ammatin- tai elinkeinonharjoittajana”.

- 9 BW:n 7:17 §:n 1 momentissa säädetään, että luovutetun esineen on oltava sopimuksen mukainen.

- 10 BW:n 7:18 §:n 2 momentissa, jolla direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohta saatettiin osaksi Alankomaiden oikeusjärjestystä, säädetään seuraavaa:

”Kuluttajakaupan yhteydessä oletetaan, ettei tavara ole ollut luovutushetkellä sopimuksen mukainen, jos poikkeama sovitusta ilmenee kuuden kuukauden kuluessa luovutushetkestä, jollei tämä oletama ole tavaran tai poikkeaman luonteen vastainen.”

- 11 Tämän säännöksen käyttöön ottamista koskevista perusteluista ilmenee, että ostajan on väitettävä ja, jos hänen väitteensä kiistetään, todistettava, että tavara poikkeaa sovitusta ja että kyseinen poikkeama on ilmennyt kuuden kuukauden kuluessa luovutuksesta. Myyjän vastuulla on tämän jälkeen väittää ja todistaa, että tavara on luovutushetkellä todella ollut sopimuksen mukainen.

- 12 BW:n 7:23 §:n 1 momentin sanamuoto on seuraava:

”Ostaja ei voi enää vedota siihen, ettei luovutettu tavara vastaa sovittua, ellei hän ilmoita siitä myyjälle kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän havaitsi virheen tai hänen olisi kohtuudella pitänyt se havaita. Jos tavarasta puuttuu jokin ominaisuus, joka sillä myyjän mukaan pitäisi olla, tai jos poikkeama koskee seikkoja, joista myyjä tiesi tai tämän olisi pitänyt tietää ja joista tämä ei kuitenkaan maininnut, ilmoitus on tehtävä kohtuullisessa ajassa virheen havaitsemisesta. Kuluttajakaupassa ilmoitus on tehtävä kohtuullisessa ajassa havaitsemisesta, ja kahden kuukauden kuluessa havaitsemisesta tehty ilmoitus katsotaan tehdyksi ajoissa.”

- 13 Hoge Raadin (ylimmän oikeusasteen hallintotuomioistuin) vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että jos myyjä väittää, ettei ilmoitusta ole tehty määräajassa, ostajan tehtävänä on väittää ja, mikäli hänen väitteensä kiistetään perustellusti, osoittaa, että hän on tehnyt kyseisen ilmoituksen ajoissa tavalla, joka on myyjän selkeästi tunnistettavissa. Kuluttajakaupassa se, voidaanko ilmoitus, joka on tehty yli kaksi kuukautta virheen havaitsemisen jälkeen, katsoa tehdyksi ajoissa, riippuu asian olosuhteista.

Prosessioikeus

- 14 Alankomaiden siviiliprosessilain (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, jäljempänä Rv) 23 ja 24 §:n mukaan tuomari antaa ratkaisun vain siitä, mitä asianosaiset ovat vaatineet, ja hänen on pitäydyttävä vaatimuksen, kannekirjelmän tai vastineen perusteena olevissa oikeudellisissa tosiseikoissa.
- 15 Muutoksenhakumenettelyssä asiaa käsittelevä tuomioistuin voi antaa ratkaisun ainoastaan väitteistä, joihin asianosaiset ovat vedonneet muutoksenhakuvaiheessa esitetyissä ensimmäisissä kirjelmissä. Muutoksenhakutuomioistuimen on kuitenkin sovellettava viran puolesta oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvia merkityksellisiä säännöksiä, vaikka asianosaiset eivät olisikaan vedonneet niihin.
- 16 Kuitenkin Rv:n 22 §:n mukaan ”tuomari voi kaikissa tilanteissa ja menettelyn kaikissa vaiheissa pyytää asianosaisia tai toista heistä selventämään tiettyjä väitteitä tai esittämään tiettyjä asiaan liittyviä asiakirjoja”.

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

- 17 Faber osti Hazetin autokorjaamosta 27.5.2008 käytetyn ajoneuvon. Osapuolten välillä tehty kauppasopimus laadittiin kyseisen autokorjaamon tiedot sisältävälle esipainetulle lomakkeelle, jonka otsikko oli ”kauppasopimus yksityishenkilön kanssa”.
- 18 Kyseessä oleva ajoneuvo syttyi palamaan kesken matkan 26.9.2008, ja se tuhoutui täysin. Ajoneuvoa ajanut Faber oli tuolloin matkalla liiketapaamiseen tyttärensä seurassa.
- 19 Hinauspalvelu siirsi mainitun ajoneuvon Hazetin autokorjaamoon ja tämän jälkeen autokorjaamon pyynnöstä autopurkamoon säilytettäväksi siellä voimassa olevan ympäristösäännösten mukaisesti. Faber väittää, että osapuolet keskustelivat tässä yhteydessä vahingosta ja autokorjaamon mahdollisesta vastuusta, minkä Hazetin autokorjaamo kiistää.
- 20 Vuoden 2009 alussa Hazetin autokorjaamo otti puhelimitse yhteyttä Faberiin, joka kertoi tälle odottavansa poliisin tulipaloa koskevaa kertomusta. Poliisi ilmoitti kuitenkin Faberille vastauksena tämän pyyntöön, ettei mitään teknistä kertomusta ollut laadittu.
- 21 Asianomainen ajoneuvo purettiin 8.5.2009 sen jälkeen, kun Hazetin autokorjaamolle oli ensin ilmoitettu tästä.
- 22 Faber ilmoitti 11.5.2009 päivätyllä kirjeellä Hazetin autokorjaamolle pitävänsä tätä vastuussa hänen ajoneuvonsa tuhonneesta tulipalosta aiheutuneesta vahingosta. Faber arvioi tämän vahingon kokonaismääräksi 10 828,55 euroa, joka vastasi kyseisen ajoneuvon kauppahintaa ja ajoneuvossa olleiden eri esineiden arvoa.
- 23 Faber tilasi heinäkuun 2009 alussa vahinkotarkastusyrietykseltä teknisen tutkimuksen ajoneuvon tulipalon syytymissyystä. Tutkimusta ei voitu tehdä, koska ajoneuvo oli tällä välin purettu.
- 24 Faber nosti 26.10.2010 kanteen Hazetin autokorjaamoa vastaan Rechtbank Arnhemissa (Arnhemlin tuomioistuin, Alankomaat).
- 25 Kanteensa tueksi Faber vetosi siihen, ettei ajoneuvo vastannut sovittua ja että siinä oli siten BW:n 7:17 §:ssä tarkoitettu sopimuksenvastaisuus. Faber ei kuitenkaan väittänyt tehneensä hankintaansa kuluttajan ominaisuudessa.
- 26 Hazetin autokorjaamo puolustautui kiistämällä virheen olemassaolon ja väitti Faberin esittäneen vaateensa myöhässä, joten hän oli BW:n 7:23 §:n 1 momentin nojalla menettänyt kaikki oikeutensa.

- 27 Rechtbank Arnhem hylkäsi 27.4.2011 antamallaan tuomiolla Faberin vaatimukset. Kyseinen tuomioistuin katsoi, että Hazetin autokorjaamo saattoi perustellusti vedota BW:n 7:23 §:n 1 momenttiin, koska ensimmäinen yhteydenotto osapuolten välillä tapahtui puhelimitse vasta vuoden 2009 alussa eli yli kolme kuukautta ajoneuvon tulipalon jälkeen. Mainittu tuomioistuin katsoi myös, ettei ollut tarpeen tarkastella lähemmin, oliko Faber toiminut kuluttajan ominaisuudessa.
- 28 Faber teki 26.7.2011 valituksen Rechtbank Arnhemin antamasta tuomiosta Gerechtshof Arnhem-Leeuwardeniin (Arnhem-Leeuwardenin muutoksenhakutuomioistuin, Alankomaat).
- 29 Faber vetosi valituksessaan kahteen valitusperusteeseen, joista ensimmäinen koski ensimmäisessä oikeusasteessa tehtyä arviointia, jonka mukaan Faber ei ollut toiminut säädetyssä määräajassa, ja joista toinen koski sitä, että palopaikalle saapuneet palomiehet ja poliisit mainitsivat teknisen vian asianomaisessa ajoneuvossa.
- 30 Faber ei sen sijaan esittänyt lainkaan väitteitä Rechtbank Arnhemin tekemästä arvioinnista, jonka mukaan ei ollut tarpeen määrittää sitä, koskiko osapuolten välillä tehty sopimus kulutustavaraa. Faber ei myöskään täsmentänyt, oliko hän hankkinut asianomaisen ajoneuvon kuluttajan ominaisuudessa.
- 31 Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko kansallisella tuomioistuimella velvollisuus joko tehokkuusperiaatteen perusteella tai direktiivillä 1999/44 [Euroopan] unionin alueella tavoitellun korkeatasoisen kuluttajansuojan perusteella tai muiden unionin oikeuden sääntöjen tai normien perusteella tutkia viran puolesta, onko ostaja sopimusta tehdessään direktiivin 1999/44 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu kuluttaja?
  - 2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko asia näin myös silloin, kun oikeudenkäyntiaineistoon ei sisälly mitään tosiasiallisia tietoja, joiden perusteella ostajan asema voitaisiin vahvistaa (tai tiedot ovat puutteellisia tai ristiriitaisia)?
  - 3) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko asia näin myös muutoksenhakuvaiheessa käytävässä menettelyssä, jossa ostaja ei ole valittanut asiaa ensimmäisenä oikeusasteena käsitelleen tuomioistuimen tuomiosta siltä osin kuin siinä ei ole (viran puolesta) tehty tällaista tutkintaa ja kun siinä on nimenomaisesti jätetty ottamasta kantaa siihen, voidaanko ostaja luonnehtia kuluttajaksi?
  - 4) Onko direktiiviä 1999/44 (5 artiklaa) pidettävä normina, joka vastaa sellaisia kansallisia sääntöjä, jotka katsotaan kansallisessa oikeusjärjestyksessä ordre public -tyyppisiksi?
  - 5) Ovatko tehokkuusperiaate tai direktiivillä 1999/44 unionin alueella tavoiteltu korkeatasoinen kuluttajansuoja tai muut unionin oikeuden säännöt tai normit esteenä Alankomaiden lainsäädännölle, jonka mukaan kuluttaja-ostajalla on väittämisen- ja todistustaakka, joka koskee velvollisuutta ilmoittaa (ajoissa) luovutetun tavaran väitetystä virheestä myyjälle?
  - 6) Ovatko tehokkuusperiaate tai direktiivillä 1999/44 unionin alueella tavoiteltu korkeatasoinen kuluttajansuoja tai muut unionin oikeuden säännöt tai normit esteenä Alankomaiden lainsäädännölle, jonka mukaan kuluttaja-ostajalla on väittämisen- ja todistustaakka siitä, ettei tavara vastaa sovittua ja että tällainen sopimuksenvastaisuus on ilmennyt kuuden kuukauden kuluessa luovutuksesta? Mitä tarkoitetaan direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa olevalla ilmaisulla ”ilmenevä virhe” ja erityisesti missä laajuudessa kuluttaja-ostajan on esitettävä sopimuksenvastaisuuteen (sen aiheuttajaan) liittyviä tosiseikkoja ja asianhaaroja? Riittääkö tältä osin se, että kuluttaja-ostaja väittää ja, jos hänen väitteensä kiistetään perustellusti, todistaa, että

ostettu tavara ei toimi (hyvin), vai onko hänen myös väitettävä ja, jos hänen väitteensä kiistetään perustellusti, todistettava, mikä ostetun tavaran virhe aiheuttaa (on aiheuttanut) sen, ettei ostettu tavara toimi (hyvin)?

- 7) Onko edellä esitettyihin kysymyksiin vastaamisen kannalta merkitystä sillä, että molemmissa tuomioistuimissa Faberia on avustanut asianajaja?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen, toinen, kolmas ja seitsemäs kysymys

- 32 Näillä kysymyksillä, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on oikeusriita, joka koskee myyjän ostajalle irtainta esinettä koskevassa kauppasopimuksessa antamaa takuuta, tehokkuusperiaatteen nojalla tutkittava viran puolesta, onko ostajaa pidettävä direktiivissä 1999/44 tarkoitettuna kuluttajana, vaikka tämä ei ole edes vedonnut tähän ominaisuuteen.
- 33 Aluksi on todettava, että pääasiassa ovat vastakkain kaksi yksityistä. Vaikka on totta, ettei tällaisessa oikeusriidassa kumpikaan asianosaisista voi vedota direktiivin 1999/44 välittömään oikeusvaikutukseen, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on kuitenkin niin, että kun kansallisen tuomioistuimen ratkaistavana on asia, jossa vastakkain on ainoastaan yksityisiä, sen on kansallisen oikeuden säännöksiä soveltaessaan otettava huomioon kansallisen oikeuden säännöt kokonaisuudessaan ja tulkittava niitä mahdollisimman pitkälle sovellettavan direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti direktiivillä tavoitellun päämäärän kanssa yhdenmukaisen ratkaisun aikaansaamiseksi (ks. mm. tuomio LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 34 Unionin tuomioistuimelle toimitettujen tietojen mukaan direktiivin 1999/44 saattaminen osaksi Alankomaiden oikeusjärjestystä varmistettiin lisäämällä BW:n 7 osan, jonka otsikko on ”Eriyiset sopimukset”, takuusääntöihin, joita sovelletaan erotuksetta kaikkiin kauppasopimuksiin, erityissäännöksiä kulutustavaroita koskevien kauppasopimusten osalta.
- 35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kuitenkin pääasiassa kyseessä olevasta kauppasopimuksesta, että sovellettavista säännöksistä on epätietoisuutta, koska ei ole tiedossa, tehtiinkö kyseinen kauppasopimus kuluttajan kanssa.
- 36 Ennakkoratkaisupyynnössä todetaan nimittäin, että vaikka Faber toimitti Hazetin autokorjaamo vastaan esittämänsä takuuvaatimuksen tueksi sopimusasiakirjan, jonka otsikko on ”kauppasopimus yksityishenkilön kanssa”, hän ei kuitenkaan täsmentänyt, oliko tämä sopimus tehty hänen elinkeinotoimintansa yhteydessä vaiko ei, vaikka tämän seikan perusteella pääasiaa käsittelevä tuomioistuin olisi pystynyt ratkaisemaan, voidaanko Faberia pitää sovellettavassa kansallisessa oikeudessa sekä direktiivin 1999/44 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuna kuluttajana. Lisäksi Faberin vaatimus hylättiin ensimmäisessä oikeusasteessa kansallisessa oikeudessa asetettujen määräaikojen kannalta myöhässä esitettynä, ilman että oli osoitettu, missä ominaisuudessa asianomainen oli mainitun sopimuksen tehnyt. Lopuksi Faber ei myöskään vedonnut valituksensa tueksi esittämässään valitusperusteissa, jotka rajaavat muutoksenhakutuomioistuimen käsiteltävänä olevan oikeusriidan ulottuvuuden, siihen, että hän oli toiminut kuluttajan ominaisuudessa.
- 37 Siitä, onko kansallisen tuomioistuimen tällaisessa tilanteessa tutkittava viran puolesta, onko ostajaa pidettävä kuluttajana, on muistutettava, että – prosessioikeuden yhdenmukaistamisen puuttuessa – menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan unionin oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet, kuuluvat jäsenvaltioiden sisäiseen oikeusjärjestykseen, kuitenkin sillä edellytyksellä, etteivät ne ole epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion

sisäiseen oikeuteen kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä sellaisia, että unionin oikeudessa kuluttajille vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate).

- 38 Tässä yhteydessä on katsottava, että lähtökohtaisesti kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on sen käsiteltäväksi saatettuun oikeusriitaan sovellettavien oikeussääntöjen yksilöimiseksi luonnehdittava oikeudellisesti asianosaisten väitteidensä tueksi esittämät tosiseikat ja toimet. Tämä oikeudellinen luonnehdinta on välttämätön ennakoedellytys tilanteessa, jossa pääasian tavoin myydyn tavarannakuuta, johon valittaja vetoaa, voivat koskea eri säännöt sen mukaan, missä ominaisuudessa ostaja toimii. Tällainen luonnehdinta ei kuitenkaan sellaisenaan merkitse sitä, että tuomioistuimella on viran puolesta harkintavaltaa, vaan ainoastaan sitä, että se toteaa ja tarkistaa sellaisen oikeudellisen edellytyksen olemassaolon, jonka perusteella ratkaistaan sovellettava oikeussääntö.
- 39 Kun kansallisen tuomioistuimen on sisäisen oikeusjärjestyksensä menettelysääntöjen yhteydessä suoritettava asianosaisten sille esittämien oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen luonnehdinta sovellettavan kansallisen oikeuden säännön yksilöimiseksi ja tarvittaessa kehotettava asianosaisia toimittamaan kaikki hyödylliset täsmennykset, sen on vastaavasti vastaavuusperiaatteen nojalla suoritettava samat toimet sen ratkaisemiseksi, sovelletaanko unionin oikeuden sääntöä.
- 40 Tilanne voi olla tällainen esillä olevassa pääasiassa, jossa kansallisella tuomioistuimella on käytössään – kuten se itsekin totesi ennakkoratkaisupyynnössä – selvitys eli käsiteltävässä asiassa Faberin toimittama asiakirja, jonka otsikko on ”kauppasopimus yksityishenkilön kanssa”, ja jossa kyseisellä tuomioistuimella on Rv:n 22 §:n nojalla – Alankomaiden hallituksen korostaman mukaisesti – mahdollisuus määrätä asianosaiset selvittämään tiettyjä väitteitä tai toimittamaan tiettyjä asiakirjoja. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on suorittaa tarkistukset tältä osin.
- 41 Siten ainoastaan silloin, kun sisäisen oikeusjärjestyksen menettelysäännöt eivät tarjoa kansalliselle tuomioistuimelle keinoa, jonka avulla se voisi luonnehtia riidanalaiset tosiseikat ja toimet täsmällisesti, kun asianosaiset eivät itse ole nimenomaisesti vedonneet tähän luonnehtimiseen väitteidensä tueksi, nousee esiin kysymys siitä, voiko kansallinen tuomioistuin tehokkuusperiaatteen nojalla luonnehtia kuluttajaksi asianosaisen, joka ei ole vedonnut tähän ominaisuuteen.
- 42 Unionin tuomioistuin on itse asiassa edellyttänyt tehokkuusperiaatteen perusteella ja vastakkaisista kansallisen oikeuden säännöistä huolimatta, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta tiettyjä unionin direktiiveihin sisältyviä säännöksiä kuluttajansuojan alalla. Tätä vaatimusta perusteltiin sillä näkökohdalla, että näillä direktiiveillä toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta ja että on olemassa vähäistä suurempi vaara siitä, että kuluttaja ei muun muassa tiedonpuutteen vuoksi vetoa oikeussääntöön, jolla on tarkoitus suojata häntä (ks. vastaavasti kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29) osalta tuomio *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY (EYVL 1987, L 42, s. 48) osalta tuomio *Rampion ja Godard*, C-429/05, EU:C:2007:575, 65 kohta).
- 43 Unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan tämän säännön merkitys koko menettelyssä, sen kulku sekä sen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä (ks. mm. tuomio *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 44 Menettelysäännöillä, joilla kiellettäisiin – kuten mahdollisesti käsiteltävässä pääasiassa – sekä ensimmäisen asteen tuomioistuinta että muutoksenhalutuomioistuinta, joiden käsiteltäväksi on saatettu kauppasopimukseen perustuva takuuvaatimus, luonnehtimasta sellaisten tosiseikkojen tai

oikeudellisten seikkojen perusteella, joita niillä on käytössään tai jotka ne voivat saada käyttöönsä pelkästään pyytämällä selvennystä, asianomaista sopimussuhdetta kuluttajakaupaksi silloin, kun kuluttaja ei ole nimenomaisesti vedonnut tähän ominaisuuteen, asetettaisiin kuluttajalle velvollisuus suorittaa itse oman tilanteensa täydellinen oikeudellinen luonnehdinta, sillä muuten hän menettäisi oikeudet, jotka unionin lainsäätäjä on hänelle halunnut myöntää direktiivillä 1999/44. Alalla, jolla useissa jäsenvaltioissa yksityiset voivat menettelysääntöjen mukaan edustaa itse itseään tuomioistuimissa, on olemassa vähäistä suurempi vaara siitä, että kuluttaja ei muun muassa tiedonpuutteen vuoksi kykene täyttämään tämäntasoisia vaatimuksia.

- 45 Tästä seuraa, että edellisessä kohdassa kuvatun kaltaiset menettelysäännöt eivät ole tehokkuusperiaatteen mukaiset siltä osin kuin niillä tehdään tavaran virheeseen perustuvissa takuuväitteissä, joissa osapuolina on kuluttajia, suhteettoman vaikeaksi sen suojan soveltaminen, joka direktiivillä 1999/44 on tarkoitus antaa kuluttajille.
- 46 Tehokkuusperiaate edellyttää päinvastoin, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on sellaista sopimusta koskeva oikeusriita, joka voi kuulua mainitun direktiivin soveltamisalaan, on tarkistettava aina silloin, kun sillä on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat tai kun se voi saada ne käyttöönsä pelkästään pyytämällä selvennystä, voidaanko ostajaa pitää kuluttajana, vaikka ostaja ei olisikaan nimenomaisesti vedonnut tähän ominaisuuteen.
- 47 On lisättävä, että kysymys siitä, avustaako kuluttajaa asianajaja, ei voi muuttaa tätä päätelmää, koska unionin oikeuden tulkinta sekä tehokkuus- ja vastaavuusperiaatteen ulottuvuus eivät riipu tapauksen konkreettisista olosuhteista (ks. vastaavasti tuomio Rampion ja Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, 65 kohta).
- 48 Edellä esitettyjen päätelmien valossa ensimmäiseen, toiseen, kolmanteen ja seitsemänteen kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 1999/44 on tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on sellaista sopimusta koskeva oikeusriita, joka voi kuulua kyseisen direktiivin soveltamisalaan, on tarkistettava aina silloin, kun sillä on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat tai kun se voi saada ne käyttöönsä pelkästään pyytämällä selvennystä, voidaanko ostaja luonnehtia mainitussa direktiivissä tarkoitetuksi kuluttajaksi, vaikka ostaja ei olisikaan vedonnut tähän ominaisuuteen.

Neljäs kysymys

- 49 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee tällä kysymyksellä lähinnä, voidaanko direktiivin 1999/44 5 artiklaa pitää sen kansallisessa oikeudessa tarkoitettua oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvaa sääntöä vastaavana normina eli sääntönä, jota kansallinen tuomioistuin voi soveltaa viran puolesta muutoksenhaun yhteydessä.
- 50 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että tämä kysymys koskee erityisesti mainitun direktiivin 5 artiklan 3 kohtaa, jossa säädetään, että jollei toisin osoiteta, kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutushetkestä ilmenevän virheen oletetaan lähtökohtaisesti olleen olemassa luovutushetkellä.
- 51 On todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä kysymys on merkityksellinen ainoastaan tilanteessa, jossa kansallinen tuomioistuin on todennut, että asianomainen sopimus kuuluu direktiivin 1999/44 aineelliseen soveltamisalaan, mikä edellyttää muun muassa sitä, että kyseinen sopimus on tehty kuluttajan kanssa.

- 52 Direktiivillä 1999/44 käyttöön otetussa vastuujärjestelmässä on niin, että kun sen 2 artiklan 2 kohdassa säädetään kumottavissa olevasta sopimuksenmukaisuuden olettamasta, mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa taas täsmennetään, että myyjä on vastuussa virheestä, joka on olemassa tavaran luovutushetkellä. Kun näitä säännöksiä sovelletaan yhdessä, tästä seuraa, että lähtökohtaisesti kuluttajan tehtävänä on esittää todisteet virheestä ja sen olemassaolosta tavaran luovutushetkellä.
- 53 Direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa säädetään poikkeussäännöstä tähän periaatteeseen tilanteessa, jossa virhe on ilmennyt kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutushetkestä. Tällöin virheen nimittäin oletetaan olleen olemassa luovutushetkellä.
- 54 Tämä todistustaakan keventäminen kuluttajan hyväksi perustuu toteamukseen siitä, että tilanteessa, jossa virhe ilmenee vasta tavaran luovutushetken jälkeen, sen näyttäminen toteen, että kyseinen virhe oli olemassa kyseisenä ajankohtana, voi osoittautua ”ylittämättömäksi esteeksi kuluttajalle”, kun taas tavallisesti elinkeinonharjoittajan on paljon helpompi osoittaa, ettei virhettä ollut olemassa luovutushetkellä ja että se johtuu esimerkiksi kuluttajan suorittamasta virheellisestä käytöstä (ks. perustelut ehdotukselle Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kulutustavaroiden kaupasta ja takuista, KOM(95) 520 lopullinen, s. 13).
- 55 Direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa toteutettu todistustaakan jako on tämän direktiivin 7 artiklan mukaisesti pakottava sekä asianosaisten osalta, jotka eivät voi siitä poiketa sopimuksin, että jäsenvaltioiden osalta, joiden on valvottava sen noudattamista. Tästä seuraa, että tätä todistustaakkaa koskevaa sääntöä on sovellettava, vaikka kuluttaja, joka voisi siitä hyötyä, ei ole siihen nimenomaisesti vedonnut.
- 56 Kun otetaan huomioon yleisen edun, johon direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa kuluttajille taattu suoja perustuu, luonne ja merkityksellisyys, tämän säännöksen on katsottava olevan sellaista kansallista sääntöä vastaava normi, joka kuuluu sisäisessä oikeusjärjestyksessä kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin. Tästä seuraa, että silloin kun kansallisella tuomioistuimella on kansallisessa lainkäyttöjärjestelmässä mahdollisuus soveltaa viran puolesta tällaista normia, sen on sovellettava viran puolesta kaikkia kansallisen oikeutensa säännöksiä, joilla mainittu 5 artiklan 3 kohta saatettiin osaksi kansallista oikeutta (ks. vastaavasti tuomio *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 52–54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 57 Neljänteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että sen on katsottava olevan sellaista kansallista sääntöä vastaava normi, joka kuuluu sisäisessä oikeusjärjestyksessä kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin, ja että kansallisen tuomioistuimen on sovellettava viran puolesta kaikkia kansallisen oikeutensa säännöksiä, joilla varmistetaan kyseisen säännöksen saattaminen osaksi sisäistä oikeutta.

Viides kysymys

- 58 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleo tällä kysymyksellä lähinnä, onko tehokkuusperiaate esteenä kansalliselle säännölle, jossa asetetaan kuluttajalle velvollisuus näyttää toteen, että hän on ilmoittanut myyjälle virheestä ajoissa.
- 59 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Alankomaiden lainsäätäjät säätää tällaisesta velvollisuudesta BW:n 7:23 §:ssä ja että Hoge Raadin oikeuskäytännön mukaan on niin, että jos myyjä kiistää väitteen, kuluttajan on näytettävä, että hän on ilmoittanut myyjälle luovutetun tavaran virheestä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämistä tiedoista ilmenee lisäksi, että Alankomaiden lainsäätäjän säätämässä järjestelmässä tämä tieto katsotaan annetun ajoissa, jos se on annettu kahden kuukauden kuluessa virheen toteamisesta. Hoge Raadin oikeuskäytännön mukaan lisäksi se, voidaanko tämän määräajan kulumisen jälkeen annettua tietoa pitää vielä ajoissa annettuna, riippuu kunkin tapauksen olosuhteista.

- 60 Tässä yhteydessä on muistutettava, että direktiivin 1999/44 5 artiklan 2 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää, että kuluttajan on voidakseen käyttää oikeuksiaan ilmoitettava myyjälle virheestä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän havaitsi kyseisen virheen.
- 61 Mainitun direktiivin valmistelutöiden mukaan tällä mahdollisuudella vahvistetaan oikeusvarmuutta rohkaisemalla ostajaa ”toimimaan huolellisesti ottaen myyjän edut huomioon” kuitenkin ”asettamatta tiukkaa velvollisuutta suorittaa tavaran yksityiskohtaista tutkimusta” (ks. direktiiviehdotuksen perustelut, KOM(95) 520 lopullinen, s. 14).
- 62 Kuten direktiivin 1999/44 5 artiklan 2 kohdan sanamuodosta, kun sitä luetaan direktiivin johdanto-osan 19 perustelukappaleen sekä kyseisen säännöksen tarkoituksen valossa, ilmenee, kuluttajalle täten asetettu velvollisuus ei voi ylittää velvollisuutta ilmoittaa myyjälle virheen olemassaolosta.
- 63 Kuluttajaa ei tässä vaiheessa voida tiedon sisällön osalta vaatia näyttämään toteen, että kuluttajan hankkimassa tavarassa todella on virhe. Kun otetaan huomioon kuluttajan huonompi asema myyjään nähden niiden tietojen osalta, jotka koskevat kyseisen tavaran ominaisuuksia sekä tavaran myyntihetken kuntoa, kuluttajaa ei voida myöskään velvoittaa ilmoittamaan kyseisen virheen täsmällistä syytä. Jotta tieto olisi myyjän kannalta hyödyllinen, sen on sen sijaan sisällettävä joukko seikkoja, joiden täsmällisyyden aste vaihtelee välttämättä kunkin tapauksen olosuhteiden mukaan ja jotka koskevat kyseessä olevan tavaran luonnetta, asianomaisen kauppasopimuksen sisältöä ja väitetyn virheen konkreettisia ilmenemismuotoja.
- 64 Näyttöön siitä, että myyjälle on ilmoitettu, sovelletaan lähtökohtaisesti alaa koskevia kansallisia sääntöjä, joiden on kuitenkin oltava tehokkuusperiaatteen mukaisia. Tästä seuraa, ettei jäsenvaltio voi säätää vaatimuksista, jotka tekevät direktiivin 1999/44 perustuvien oikeuksien käyttämisen kuluttajalle mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi.
- 65 Viidenteen kysymykseen on siten vastattava, että direktiivin 1999/44 5 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä kansalliselle säännölle, jonka mukaan kuluttajan on voidakseen käyttää kyseiseen direktiiviin perustuvia oikeuksiaan ilmoitettava myyjälle virheestä ajoissa, sillä edellytyksellä, että kuluttajalla on tämän tiedon antamiseksi määräaika, joka on vähintään kaksi kuukautta siitä, kun hän havaitsi tämän virheen, että annettava tieto koskee ainoastaan mainitun virheen olemassaoloa ja ettei siihen sovelleta todistelua koskevia sääntöjä, jotka tekevät oikeuksien käyttämisen mainitulle kuluttajalle mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi.

Kuudes kysymys

- 66 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee tällä kysymyksellä lähinnä, miten direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa säädetty todistustaakan jako toteutetaan, ja etenkin, mitkä seikat kuluttajan on näytettävä toteen.
- 67 Kuten tämän tuomion 53 kohdassa on todettu, kyseisessä säännöksessä säädetään poikkeussäännöstä periaatteeseen, jonka mukaan kuluttajan tehtävänä on kumota kyseisen direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa mainittu sopimuksenmukaisuuden oletama ja esittää näyttöä virheestä, johon hän vetoaa.
- 68 Mikäli virhe on ilmennyt kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutuksesta, direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa kevennetään kuluttajalla olevaa todistustaakkaa säätämällä, että virheen oletetaan olleen olemassa luovutushetkellä.
- 69 Tämän kevennyksen saamiseksi kuluttajan on kuitenkin näytettävä toteen tietyt tosiseikat.

- 70 Kuluttajan on ensinnäkin väitettävä ja näytettävä toteen, ettei myyty tavara ole asianomaisen sopimuksen mukainen siltä osin kuin sillä ei esimerkiksi ole sovittuja ominaisuuksia tai se ei sovellu tämäntyyppiseltä tavaralta tavanomaisesti edellytettyyn käyttötarkoitukseen. Kuluttajan on ainoastaan näytettävä toteen virheen olemassaolo. Kuluttajan ei tarvitse näyttää toteen virheen syytä eikä osoittaa, että virhe johtuu myyjästä.
- 71 Kuluttajan on toiseksi näytettävä toteen, että kyseessä oleva virhe on ilmennyt eli konkreettisesti paljastunut kuuden kuukauden kuluessa tavarantoimituksesta.
- 72 Jos nämä tosiseikat on näytetty toteen, kuluttajan ei tarvitse osoittaa, että virhe oli olemassa tavarantoimitushetkellä. Sen perusteella, että tämä virhe ilmenee kuuden kuukauden pituisessa lyhyessä ajassa, voidaan olettaa, että vaikka virhe paljastui vasta tavarantoimituksen jälkeen, se oli jo ”kehitteillä” tavarantoimituksen yhteydessä (ks. direktiiviehdotuksen perustelut, KOM(95) 520 lopullinen, s. 12).
- 73 Elinkeinonharjoittajan on siten tarvittaessa esitettävä näyttö siitä, ettei virhettä ollut olemassa tavarantoimitettaessa, osoittamalla, että tämä virhe johtuu kyseisen toimituksen jälkeisestä teosta tai laiminlyönnistä tai perustuu sellaiseen.
- 74 Tilanteessa, jossa myyjä ei kykene näyttämään toteen oikeudellisesti riittävällä tavalla, että virhe johtuu seikasta tai perustuu seikkaan, joka on tapahtunut tavarantoimituksen jälkeen, kuluttaja voi direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa mainitun oletuksen perusteella vedota hänellä tämän direktiivin perusteella oleviin oikeuksiin.
- 75 Kuudenteen kysymykseen on siten vastattava, että direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että sääntöä, jonka mukaan virheen oletetaan olleen olemassa tavarantoimitushetkellä,
- sovelletaan silloin, kun kuluttaja näyttää toteen, ettei myyty tavara ole sopimuksen mukainen ja että kyseessä oleva virhe on ilmennyt eli konkreettisesti paljastunut kuuden kuukauden kuluessa tavarantoimituksesta. Kuluttajan ei tarvitse näyttää toteen tämän virheen syytä eikä osoittaa, että se johtuu myyjästä
  - voidaan jättää soveltamatta ainoastaan, jos myyjä näyttää toteen oikeudellisesti riittävällä tavalla, että mainittu virhe johtuu seikasta tai perustuu seikkaan, joka on tapahtunut tavarantoimituksen jälkeen.

Oikeudenkäyntikulut

- 76 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista 25.5.1999 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 1999/44/EY on tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on sellaista sopimusta koskeva oikeusriita, joka voi kuulua kyseisen direktiivin soveltamisalaan, on tarkistettava aina silloin, kun sillä on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat tai kun se voi**

saada ne käyttöönsä pelkästään pyytämällä selvennystä, voidaanko ostaja luonnehtia mainitussa direktiivissä tarkoitetuksi kuluttajaksi, vaikka ostaja ei olisikaan vedonnut tähän ominaisuuteen.

- 2) Direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että sen on katsottava olevan sellaista kansallista sääntöä vastaava normi, joka kuuluu sisäisessä oikeusjärjestyksessä kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin, ja että kansallisen tuomioistuimen on sovellettava viran puolesta kaikkia säännöksiä, joilla varmistetaan kyseisen säännöksen saattaminen osaksi sisäistä oikeutta.
- 3) Direktiivin 1999/44 5 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä kansalliselle säännölle, jonka mukaan kuluttajan on voidakseen käyttää kyseiseen direktiiviin perustuvia oikeuksiaan ilmoitettava myyjälle virheestä ajoissa, sillä edellytyksellä, että kuluttajalla on tämän tiedon antamiseksi määräaika, joka on vähintään kaksi kuukautta siitä, kun hän havaitsi tämän virheen, että annettava tieto koskee ainoastaan mainitun virheen olemassaoloa ja ettei siihen sovelleta todistelua koskevia sääntöjä, jotka tekevät oikeuksien käyttämisen mainitulle kuluttajalle mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi.
- 4) Direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että sääntöä, jonka mukaan virheen oletetaan olleen olemassa tavaran luovutushetkellä,
  - sovelletaan silloin, kun kuluttaja näyttää toteen, ettei myyty tavara ole sopimuksen mukainen ja että kyseessä oleva virhe on ilmennyt eli konkreettisesti paljastunut kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutuksesta. Kuluttajan ei tarvitse näyttää toteen tämän virheen syytä eikä osoittaa, että se johtuu myyjästä
  - voidaan jättää soveltamatta ainoastaan, jos myyjä näyttää toteen oikeudellisesti riittävällä tavalla, että mainittu virhe johtuu seikasta tai perustuu seikkaan, joka on tapahtunut tavaran luovutuksen jälkeen.

Allekirjoitukset